

AYNI HAKLARIN TEMİNAT İŞLEVİ

Security Function of Real Rights

Erman BENLİ*

Öz

Aynı hakların teminat amacıyla kullanılması ekonomik ihtiyaçların gelişimiyle doğru orantılıdır. Rehin hakkının ekonomik ihtiyaçları karşılamadaki sınırlılığı, mülkiyet hakkının teminat amacıyla kullanılması zorunluluğunu doğurmuştur. Böylece, aynı hakların teminat işlevi geniş bir uygulama alanı bulmaya başlamıştır. Çalışmada ilk olarak, mülkiyet hakkının teminat olarak nasıl kullanıldığı, ikinci bölümde ise taşınmaz yükü ve rehin hakkının teminat işlevi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aynı Haklar, Teminat, Rehin, Mülkiyet, Borç.

Abstract

The using real rights for the sake of security is a positive function of economic needs. Property rights were started to be used as a security because mortgage (hypothec and pledge) did not meet economic needs. Thus, the security function of real rights was started to be enforced in a broader sense. In this paper, first we analyze how property rights are used as security and we also examine the security function of mortgage and land charges.

Keywords: Real Rights, Security, Mortgage, Property, Obligation.

* Doktor Öğretim Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, erman.benli@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2277-2832.

Makale Gönderim Tarihi: 07.01.2019.

Makale Kabul Tarihi: 29.04.2019.

I. GİRİŞ

Aynı hak, kişiye eşya üzerinde doğrudan doğruya hâkimiyet sağlayan ve sağladığı bu hâkimiyetten ötürü herkese karşı ileri sürülebilen mutlak bir hak olması nedeniyle alacak haklarından farklıdır.¹ Alacak hakları, alacaklıya borçludan bir şey verme, yapma veya yapmama tarzında bir edimi yerine getirmesini isteme yetkisi veren haklardır. Alacak hakları, sadece alacaklı ile borçlu arasındaki borç ilişkisine dayanır. Bu yönüyle, alacak hakları kişisel bir hak niteliğinde olup, sadece borçluya karşı ileri sürülebilir. Aynı hakkın belli bir yükümlüsü olmadığından, aynı hakkı herkes ihlal edebilir. Aynı hak sahibi, eşya üzerindeki yetkisini doğrudan doğruya kendisi kullanabilir. Aynı hak sadece mevcut ve belirli bir şey üzerinde kurulabilirken, alacak haklarında edimin belirlenebilir olması yeterlidir.²

Aynı hak herkese karşı ileri sürülebildiğinden, herkes tarafından anlaşılabilir olması gerekir. Aynı haklarda dışa açıklık, taşınmazlarda tapu siciline tescil (Türk Medeni Kanunu (TMK) m.1022/1), taşınırlarda ise zilyetlikle (TMK m.763/1, 795/1, 939/1) sağlanmaktadır. Dışa açıklanan durum ile gerçek durum birbirinden farklı olabilir. TMK, bu durumda yapılan açıklamaya güvenenlerin edinimlerini korumayı tercih etmiştir. Taşınmazlarda mutlak bir koruma (TMK m.1023) söz konusu iken, taşınırlarda bu koruma daha sınırlıdır (TMK m.988, 990). Böylece, aynı haklara dayalı hukuki işlemlerde işlem güvenliği sağlanmaktadır. Alacak hakları,

¹ Nuşin Ayiter, *Eşya Hukuku* (Ankara: Savaş Yayınları, 1983), 1-3; M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2015), 3ff.; A. Lale Sirmen, *Eşya Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2016), 4ff.; Rona Serozan, *Eşya Hukuku I* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2014), 16ff.; Hasan Erman, *Eşya Hukuku Dersleri* (İstanbul: Der Yayınları, 2013), 2ff.; Turhan Esener ve Kudret Güven, *Eşya Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2015), 47ff.; Bülent Köprülü ve Selim Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1982-1983), 3-4.

² Ayiter, *Eşya Hukuku*, 1-3; M. Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, *Medeni Hukuk* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015), 142; Serozan, *Eşya Hukuku I*, 24ff.; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 24-25; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 20; Rona Serozan, *Medeni Hukuk* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2008), 235-237.

kişisel bir hak olduğundan, dışa açıklığın sağlanması gibi bir zorunluluk söz konusu değildir. Ayni hak ve alacak hakkı arasındaki diğer ayırt edici nokta, ayni hak sahibinin tek taraflı irade beyanıyla hakkından vazgeçebilmesinin, diğer bir deyişle söz konusu hakkı malvarlığından tek taraflı irade beyanıyla çıkarabilmesinin mümkün olmasıdır. Buna karşılık, borç ilişkisinde alacaklı, borçlunun rızası olmaksızın alacağından vazgeçemez.³

Ayni haklarda sınırlı sayı ilkesi geçerli olup, sadece kanunda düzenlenenlerle sınırlıdır. TMK'nda kabul edilen ayni hak türleri; mülkiyet, irtifak, rehin ve taşınmaz yüküdür. Borçlar hukukunda ise sözleşme özgürlüğü geçerlidir. Buna göre, taraflar, kanunda düzenlenen sözleşme tiplerinden birini yapabileceği gibi, kanundaki sözleşme tiplerini bir araya getirmek suretiyle karışık muhtevalı bir sözleşme veyahut kanunda hiç düzenlenmeyen bir sözleşme yapabilir. Türk Borçlar Kanunu (TBK) m.26'ya göre, taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde serbestçe belirleyebilir. Ayni haklarda tipe bağlılık ilkesi gereğince, kişiler sadece kanunun değişiklik yapma imkânı verdiği yerlerde ve ölçüde ayni hakkın içeriğini belirleyebilir. Ayni haklar bakımından, kanunda düzenlenen tipler dışında bir ayni hak kurulamaz ve/veya kanunda düzenlenen bir ayni hakkın içeriği kanunun belirlediği sınırlar aşarak değiştirilemez. Aksi takdirde, bu tür işlemler konusu imkânsız olduğundan geçersizlik yaptırımına tabi olur.⁴ Ancak, bu tür işlemler, şartları mevcutsa tahsil yoluyla borçlandırıcı işlem olarak hüküm ifade edebilir. Son olarak, ayni haklar, hak düşürücü süreye ve zamanasına tabi değildir.⁵ Bunun tek istisnası 3402 sayılı Kadastro Kanunu m.12/3 hükmünde düzenlenen hak düşürücü süredir. Buna göre, kadastro tutanaklarında belirtilen ayni haklara, sınırlandırma ve tespitlere, tutanakların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra kastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak dava açılmayacağı öngörülmektedir.

³ Oğuzman ve Barlas, *Medeni Hukuk*, 142; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 25.

⁴ Sirmen, *Eşya Hukuku*, 35.

⁵ Serozan, *Eşya Hukuku I*, 28; Esener ve Güven, *Eşya Hukuku*, 49; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 25.

Aynı haklar, sahibine sağladığı yetkilere göre mülkiyet hakkı ve sınırlı aynı haklar olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Mülkiyet hakkı, kişiye eşya üzerinde en geniş yetkileri sağlayan aynı haktır. TMK m.683/1 hükmüne göre, bir şeyin maliki hukuk düzeninin belirlediği sınırlar içinde o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkisine sahiptir. Sınırlı aynı haklar ise kişiye eşya üzerinde sınırlı yetkiler sağlar. Ancak, burada önemli olan nokta şudur: Sınırlı aynı haklar dediğimizde, bu sınırlı olma durumu hakkın ayniliğinin sınırlı olması değil, mülkiyet hakkının içeriğinde bulunan bazı yetkilerin sınırlandırılmasıdır.⁶ Yoksa sınırlı aynı hak sahibi de, mülkiyet hakkı sahibi gibi istihkak ve elatmanın önlenmesi davalarından yararlanabilmektedir. Sınırlı aynı haklar, üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; irtifak hakları, rehin hakları ve taşınmaz yüküdür. Mülkiyet hakkı dışında teminat işlevi gören sınırlı aynı haklar, taşınmaz yükü ve rehin hakkıdır.

Bu çalışmada aynı hakların teminat işlevi incelenmektedir. Çalışma, giriş ve sonuç bölümü dışında iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, mülkiyet hakkının teminat işlevi kapsamında; mülkiyetin teminat amacıyla devri, alacağın teminat amacıyla devri ve düzensiz rehin irdelenmektedir. İkinci bölümde, taşınmaz yükü ve rehin hakkının teminat işlevi değerlendirilmektedir. Sonuç bölümünde ise anlatılanların kısa bir özetine yer verilmektedir.

II. MÜLKİYET HAKKININ TEMİNAT İŞLEVİ

A. Mülkiyetin Teminat Amacıyla Devri

Mülkiyetin teminat amacıyla devri, karma inançlı işlem türlerinden biridir.⁷ İnançlı işlem, inanan ile inanılan arasındaki güven esasına dayanmaktadır. İnançlı işlemde inanan, inanç konusu mülkiyet veya alacak hakkını teminat amacıyla inanılana devreder. Te-

⁶ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar*, 4; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 29; Serozan, *Eşya Hukuku I*, 44.

⁷ Fikret Eren, *Mülkiyet Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2014), 230; Gülay Öztürk, *İnançlı İşlemler* (Ankara: Yetkin Yayınları, 1998), 71.

mel borç ilişkisinin sona ermesiyle birlikte, inanılan, mülkiyet veya alacak hakkını tekrar inanana devretme borcu altına girer.⁸ İnançlı işlem, TBK'nda düzenlenmemekle birlikte, doktrinde ve uygulamada kabul edilmektedir. İnançlı işlemler, saf ve karma inançlı işlemler olmak üzere iki çeşittir. Saf inançlı işlemler inanan yararına yapılan işlemlerdir.⁹ Alacağın tahsil amacıyla devri, bir işletmenin tasfiye edilmesi ve yeniden organizasyonu amacıyla devri, malvarlığının veya yatırım fonlarının yönetimi ve kendi adına başkası hesabına taşınmaz iktisabı saf inançlı işlemlere örnek olarak verilebilir.¹⁰ Karma inançlı işlemler, inanılan yararına yapılan işlemlerdir.¹¹ Karma inançlı işlemler, mülkiyet veya alacağın teminat amacıyla devri işlemlerdir.¹²

İnançlı işlemin iki unsuru vardır. Bunlar, inanç sözleşmesi ve devir işlemidir. İnanç sözleşmesi, borçlandırıcı işlem olup, hakkın devrinin hukuki sebebini teşkil eder. Taraflar, inanç sözleşmesinde karşılıklı hak ve borçlarını, inanılana devredilen hakkın kullanılma amacını, hakkın inanana ne zaman ve hangi koşullarda devredileceğini düzenler. İnanılan, kendisine teminat amacıyla devredilen eşya üzerinde, teminat amacına aykırı şekilde tasarrufta bulunamaz.¹³ Bu anlamda, inanılan, teminat amacıyla sınırlı bir tasarruf yetkisine

⁸ Eren, *Mülkiyet Hukuku*, 229-230; Öztürk, *İnançlı İşlemler*, 21; Turhan Esener, *Türk Hususi Hukukunda Muvazaalı Muameleler* (İstanbul: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1956), 144; Ergun Özsunay, *Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnançlı Muameleler* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1968), 1ff.; Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2010), 363ff.; Şirin Aydıncık, "Bir İnançlı İşlem Türü Olarak Alacağın Teminat Amacıyla Temlik," *İÜHFMD* 64, no.1 (2006): 131; Atiye B. Uygur, "Teminat Amaçlı İnançlı İşlemler," *GÜHFMD* 10, no. 1-2 (2006): 171-195; Ali Şafak, *Teminat Amaçlı Alacağın Temlik* (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2013), 24.

⁹ Eren, *Mülkiyet Hukuku*, 230; Öztürk, *İnançlı İşlemler*, 67.

¹⁰ Öztürk, *İnançlı İşlemler*, 68.

¹¹ Eren, *Mülkiyet Hukuku*, 230; Öztürk, *İnançlı İşlemler*, 71.

¹² Eren, *Mülkiyet Hukuku*, 230; Öztürk, *İnançlı İşlemler*, 71.

¹³ Erden Kuntalp, "Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk," iç. *Prof. Dr. Reha Poroy'a Armağan* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1995), 283; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 322; Eren, *Mülkiyet Hukuku*, 231; Öztürk, *İnançlı İşlemler*, 148-149.

sahiptir. İnanılan, bu yükümlülüğe aykırı davranırsa, TBK m.112 gereğince ortaya çıkan zarardan sorumlu olur.¹⁴

İnanç sözleşmesi kapsamında inanılanın diğer borçları; inananın talimatına uyma, onun aleyhine davranmama, süre dolunca veya amaç gerçekleşince inanç konusu şeyi inananına devretmektir.¹⁵ İnanılan, sürenin dolması veya amacın gerçekleşmesiyle birlikte, inanç konusu şeyin mülkiyetini inananına devretmezse, inanan dava yoluyla söz konusu devrin hükmen yerine getirilmesini talep edebilir. Nitekim uygulamada, inanılanın inanç konusu malın mülkiyetini iade yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda, inananın tapu iptal ve tescil davası kapsamındaki talepleri kabul edilmektedir.¹⁶ Eğer inanılan, kendisine devredilen inanç konusu malın mülkiyetini üçüncü kişiye devrederse, inanç sözleşmesi nispi etkiye sahip olduğundan, inanan üçüncü kişiye karşı TMK m. 683/2 hükmü gereğince istihkak davası açamaz, sadece TBK m.112 hükmüne göre borca aykırılıktan ötürü inananına tazminat davası açabilir.¹⁷ Üçüncü kişi, inananına zarar vermek kastıyla hareket etmişse, TBK m.49/2 hükmü uygulama alanı bulacaktır.¹⁸

İnanan ise inanç konusu şeyi inananına teslim etmekle, inanç konusu şeyin korunması ve bakımı ile sigorta masraflarını karşılamakla, inanç konusu şeyin değerinde eksilme olursa değer eksilmesini karşılamakla, inanılan paraya çevirme sonucunda alacağını tümüyle teminattan karşılayamazsa borcun kalan kısmını inananına ödemekle yükümlüdür.¹⁹

İnançlı işlemin ikinci unsuru devir işlemidir. Devir işlemi, tasarruf işlemi aşamasına girmektedir.²⁰ Devir işlemi ile inanç konusu

¹⁴ Özsunay, *İnançlı Muameleler*, 151.

¹⁵ Öztürk, *İnançlı İşlemler*, 148-149; Eren, *Mülkiyet Hukuku*, 231.

¹⁶ Eren, *Mülkiyet Hukuku*, 233.

¹⁷ Eren, *Mülkiyet Hukuku*, 234; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 324.

¹⁸ Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukuku*, 368; Eren, *Mülkiyet Hukuku*, 234; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 324. Bu durumda, hâkimin TBK m.51/1'e göre, inanç konusu şeyin üçüncü kişiden alınıp inananına verilmesine hükmetmesinin mümkün olduğu yönünde bkz. Kocayusufpaşaoğlu, *Borçlar Hukuku*, 368; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 324.

¹⁹ Özsunay, *İnançlı Muameleler*, 153; Öztürk, *İnançlı İşlemler*, 150.

²⁰ Eren, *Mülkiyet Hukuku*, 232.

malın mülkiyeti inanılana geçer. Taşınmazlarda, tescil talebi ve tescil, taşınırlarda ayni sözleşme ve teslim, alacaklarda ise temlik tasarruf işleminin gerçekleşmesi için zorunlu unsurlardır.²¹

Mülkiyetin teminat amacıyla devrinde, bir alacağın teminat altına alınması amacıyla, inanç konusu eşya üzerindeki mülkiyetin inanılana devredilmesi söz konusudur.²² Devir iki şekilde gerçekleştirilebilir.²³ Bunlardan biri, hükmen teslim yoluyla devirdir. Mülkiyetin teminat amacıyla fakat hükmen teslim yoluyla devri işleminin geçerli olup olmadığı tartışmalıdır. Bir görüşe²⁴ göre, bu tip işlemler TMK m.766 uyarınca batıl ve üçüncü kişilere karşı geçersizdir. Diğer görüşe²⁵ göre ise bu tip işlemler, inançlı işlem olarak geçerli olmakla birlikte, dış ilişki bakımından üçüncü kişilere, yani devredenin öteki alacaklılarına karşı geçersizdir. Çünkü hükmen teslimde, kamuya açıklık (aleniyet) ilkesi ihlal edildiğinden, devir işlemi taraflar arasında etkili olmasına rağmen, üçüncü kişilere karşı hukuki sonuç doğurmaz.²⁶ Buna karşılık, TMK m.766 hükmü çerçevesinde, eğer bu tip işlemler teslim şartlı rehin hükümlerinin aşılması ve başkasına zarar verilmesi amacıyla yapılmıyorsa, mülkiyetin teminat amacıyla fakat hükmen teslim yoluyla devri inançlı işlem olarak kabul edilmeli ve işlem üçüncü kişiler karşı da hukuki sonuç doğurabilmelidir.²⁷

²¹ Özsunay, *İnançlı Muameleler*, 85ff.

²² Kuntalp, "Teminat," 282; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 322; Öztürk, *İnançlı İşlemler*, 73; Uygur, "İnançlı İşlemler," 180; Şafak, *Alacağın Temliki*, 50.

²³ Emre veya hamiline yazılı menkul kıymetlerin de, mülkiyetin teminat amacıyla devrine konu olması mümkündür. Uygulamada, özellikle bankalar, kredi müşterilerine ait emre yazılı borç senetlerini veya başka kıymetli evrakı, müşterisinin kredi borcunu ödememesi ihtimalini dikkate alarak teminat olarak bulundurmaktadır. Bkz. Saibe Oktay Özdemir, "Teminat Amaçlı Mülkiyet Devri Sözleşmeleri," *MHB* 19, no. 1-2 Aysel Çelikel'e Armağan Özel Sayısı (2001): 664.

²⁴ Esener, *Muvazaalı Muameleler*, 158.

²⁵ Serozan, *Eşya Hukuku I*, 300-301.

²⁶ Serozan, *Eşya Hukuku I*, 300-301.

²⁷ Özsunay, *İnançlı Muameleler*, 71ff.; Öztürk, *İnançlı İşlemler*, 74. Her ne kadar, mülkiyetin teminat amacıyla fakat hükmen teslim yoluyla devrinin avantajları dezavantajlarına üstün geliyorsa da, hükmen teslimde belirlilik ilkesine aykırı uygulamaların olmamasına özen gösterilmelidir. Bkz. Serozan, *Eşya Hukuku I*, 300.

Mülkiyetin teminat amacıyla ve fakat şeyin teslimi suretiyle devrinin geçerliliği konusunda herhangi bir şüphe yoktur. Mülkiyetin teminat amacıyla devrinde, bir şey üzerindeki mülkiyet hakkı teminat amacıyla inanılana devredilir. İnanılan, kendisine devredilen inanç konusu eşya üzerinde, mülkiyet hakkından doğan tüm yetkileri teminat amacıyla ve borçlar hukuku sınırlamalarına tabi olarak kullanabilir.²⁸ İnanılan, borç ilişkisinin sona ermesiyle birlikte, inanç konusu eşyayı inanana devretmekle yükümlüdür.²⁹ İnanç konusu eşya inanana kendiliğinden geçmez. Ancak, taraflar taşınır mülkiyetinin teminat amacıyla devrinde, teminat konusu olan taşınırın mülkiyetinin inanana bozucu şarta bağlı olarak geçeceğini kararlaştırırsa, borç ilişkisinin sona ermesiyle, inanç konusu taşınırın mülkiyeti kendiliğinden inanana geçer.³⁰

B. Düzensiz Rehin

Düzensiz rehin, paranın ya da başkaca misli bir eşyanın mülkiyetinin, alacağın teminatını oluşturmak üzere alacaklıya, alacak herhangi bir biçimde sona erdiğinde mislen iade edilmek kaydıyla devredilmesidir.³¹ Düzensiz rehin, TMK'nda düzenlenmeyen bir aynı teminat türü³² olmakla birlikte, bazı özel kanunlarda düzenlenmektedir. Örneğin, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun m.10'da, para, teminat olarak kabul edilebilecek varlıklar kapsamında sayılmaktadır. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu m.34'te, tedavüldeki Türk parasının teminat olarak kabul edilebilecek değerlerden olduğu ifade edilmiştir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m.55'te ise kredi sınırlamalarına tabi olmayan işlemlerden nakit karşılığı kredi işlemleri sayılmıştır.³³

²⁸ Bu durum, doktrinde "inanılanın her istediğini yapmaya muktedir, fakat yetkili olmadığı" şeklinde ifade edilmektedir. Bkz. Özsunay, *İnançlı Muameleler*, 1.

²⁹ Kuntalp, "Teminat," 283; Öztürk, *İnançlı İşlemler*, 75.

³⁰ Serozan, *Eşya Hukuku I*, 305-306.

³¹ Serozan, *Eşya Hukuku I*, 348; Kuntalp, "Teminat," 284; İlhan Helvacı, *Türk Medeni Kanununa Göre Lex Commissoria (Mürtehinin Merhununu Temellük) Yasağı* (İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1997), 113-114.

³² Kuntalp, "Teminat," 283.

³³ Kuntalp, "Teminat," 284.

Düzensiz rehne uygulamada sıklıkla başvurulmaktadır. Örneğin, kiracı, işçi, otel ve özel hastane müşterilerinden alınan güvence (depozito) paraları da yine bir miktar paranın teminat olarak kullanıldığı düzensiz rehin uygulamalarıdır.³⁴ Ayrıca, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) para politikasının gereği olarak uluslararası bankalara verdiği kredilerin güvencesini teşkil etmek üzere söz konusu bankalardan aldığı teminatlar, kredi sözleşmesinden doğan borcun ödenmesinde yeterli olmazsa, TCMB borçlu bankadan ilave teminat olarak Türk Lirası cinsinden para vermesini isteyebilmektedir.³⁵

Alacaklı, mülkiyetine geçen para veya misli eşyayı kullanma olanağına sahiptir.³⁶ Ancak, borç ilişkisi sona erdiğinde, bunları mislen iade borcu altına girmektedir.³⁷ Düzensiz rehinde, alacaklı, para veya misli eşya üzerinde mülkiyet hakkına sahip iken, taşınır rehinde rehin konusu üzerinde sınırlı bir ayni hak sahibidir. Düzensiz rehin, bazı açılardan teminat amacıyla temlikten de farklıdır. Teminat amacıyla temlikte aynen iade, düzensiz rehinde ise mislen iade söz konusudur. Ancak, taraflar düzensiz rehinde aynen iade konusunda anlaşılabilir. Bu durumda, düzensiz rehin olağan bir rehin ilişkisine dönüşür.³⁸ Düzensiz rehinde, alacaklının teminat konusu üzerindeki tasarruf yetkisi teminat amacıyla sınırlı değildir.

³⁴ Serozan, *Eşya Hukuku I*, 348; Kuntalp, "Teminat," 284, dn. 58. TBK m.342/2 düzenlemesi ile kiracının kiraya verene verdiği depozitonun düzensiz rehin örneği olmaktan çıktığı ve teminat amaçlı tevdi olarak öngörüldüğü yönünde bir görüş için bkz. Aslı Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014), 253-254. Söz konusu düzenleme, sadece konut ve çatılı işyeri kiralarna ilişkin olduğu için, taşınır kirası kapsamında kararlaştırılan güvenceye uygulanmaz. Bkz. Fahrettin ARAL ve Hasan AYRANCI, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2012), 264-265; Cevdet Yavuz, *Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler* (İstanbul: Beta Yayınevi, 2012), 268ff. Bu nedenle, taşınır kirasındaki depozito, düzensiz rehin örneği olarak kalmaya devam etmektedir.

³⁵ İpek Özdemir, *Merkez Bankacılığında Teminat Sistemleri*, (Ankara: TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi, 2010), 88, <http://www3.tcmb.gov.tr/kutuphane/TURKCE/tezler/ipekozdemir.pdf>.

³⁶ Kuntalp, "Teminat," 284.

³⁷ Kuntalp, "Teminat," 284; Serozan, *Eşya Hukuku I*, 348.

³⁸ Helvacı, *Lex Commissoria*, 113, dn. 309.

Düzensiz rehin, alacak rehninden de farklıdır. Senede bağlı olmayan bir alacak, ancak yazılı rehin sözleşmesi ile rehnedilebilir. Buna karşılık, düzensiz rehinde teminat ilişkisi, teminat konusu misli eşyanın mülkiyetinin alacaklıya teslimi ile kurulmakta, böylece alacaklı için hem rehin hakkı hem de geri verme borcu herhangi bir sözleşme yapmaya gerek kalmaksızın aynı anda doğmaktadır.³⁹

Düzensiz rehnin hukuki niteliği tartışmalıdır. Bir görüşe⁴⁰ göre, *sui generis* rehin benzeri bir teminatır. Buna karşılık, hem düzensiz rehinde hem de inançlı işlemde teminat konusu malın mülkiyetinin alacaklıya geçmesi nedeniyle, düzensiz rehin hukuki niteliği itibarıyla inançlı işleme daha yakındır.⁴¹

III. SINIRLI AYNİ HAKLARIN TEMİNAT İŞLEVİ

Teminat işlevi gören sınırlı ayni haklar, taşınmaz yükü ve rehin hakkıdır. Taşınmaz yükü, TMK m.839-849 hükümlerinde düzenlenmekte olup, taşınmaz maliki, bir şey verme veya yapma borcu altına girmektedir. Taşınmaz malikinin edim borcunun teminatı, yükümlü taşınmazdır. Bunun anlamı, taşınmaz maliki bir şey verme veya yapmakla yükümlü olduğundan, bu yükümünü yerine getirmezse, alacaklının, alacağını yüklü taşınmazın değerinden elde etme yetkisinin olmasıdır. Taşınmaz yükü, belirli bir kişi veya belirli bir taşınmaz lehine kurulabilir. Yüklü taşınmazın maliki değişse bile, hak sahibi borcun ifa edilmesini yeni taşınmaz malikinden isteyebilir. Bu nedenle, taşınmaz yükünde, malikin kişiliğinden bağımsız bir borç vardır. Taşınmaz yükü, tapuda resmi senet üzerine yüklü taşınmazın kayıtlı bulunduğu tapu kütüğü sayfasının irtifak hakları sütununa yapılan tescil ile kurulur ve tescilin terkinini veya yüklü taşınmazın yok olmasıyla sona ermektedir. Tapu Sicili Tüzüğü (TST) m.30/3'e göre, taşınmaz yükü, belirli bir taşınmaz lehine tesis edil-

³⁹ Kuntalp, "Teminat," 285.

⁴⁰ Kuntalp, "Teminat," 285; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 251.

⁴¹ Helvacı, *Lex Commissoria*, 114; Ayiter, *Eşya Hukuku*, 188.

mişse, yararlanılan taşınmazın kayıtlı olduğu tapu kütüğü sayfasının irtifaklar sütununa da işlenir.⁴²

Rehin hakkı, TMK'nda sınırlı ayni hakların bir türü olarak, taşınmaz rehni (m.850-938) ve taşınır rehni (m.939-972) şeklinde düzenlenmiştir. Alacak ve diğer haklar üzerindeki rehin (m.954-961) ise bu ikili ayırında taşınır rehninin bir türü olarak öngörülmüştür. Rehin hakkı, TMK'nda tanımlanmamıştır. Rehin hakkını, bir borç ilişkisinde alacaklının sahip olduğu ayni teminat şeklinde tanımlamak mümkündür.⁴³ Rehin hakkı, rehin ile teminat altına alınmış alacak ödenmediği takdirde, hak sahibine bir taşınmaz veya taşınır mülkiyetini veya bir başka hakkı paraya çevirme ve elde edilen tutardan öncelikle alacağını tahsil etme yetkisi veren bir haktır.⁴⁴

Taşınmaz rehninin; ipotek, ipotekli borç senedi ve irat senedi şeklinde tesis edilmesi mümkündür. İpotek, sadece güvence işlevine sahip bir rehin türüdür. Buna karşılık, ipotekli borç senedi ve irat senedinde, teminat altına alınan alacak kıymetli evrak niteliğinde bir senede bağlandığından, taşınmazın değeri tedavül edebilmektedir. Bu nedenle, ipotekli borç senedi ve irat senedi "tedavül eden rehin" niteliğindedir.

TMK'nda düzenlenen taşınır rehni türleri ise teslimine bağlı rehin ve hapis hakkı (m.939-953), hayvan rehni (m.940/1), alacak ve diğer haklar üzerinde rehin (m.954-961), rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar (m.962-969) ve rehinli tahvildir (m.970-972). Gemi ipoteği (TTK m.1014 vd.), hava araçları ipoteği (2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu m.69 vd.), ticari işlemlerde taşınır rehni, maden

⁴² Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Ayni Haklar*, 223ff.; Kemal Tahir Gürsoy, Fikret Eren ve Erol Cansel, *Türk Eşya Hukuku* (Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1978), 1012; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 881ff.; Kuntalp, "Teminat," 281; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 555ff.; Ayiter, *Eşya Hukuku*, 166-168; Esener ve Güven, *Eşya Hukuku*, 459ff.

⁴³ Gürsoy, Eren ve Cansel, *Türk Eşya Hukuku*, 1010; A. Lale Sirmen, *Alacak Rehni* (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1990), 5; Faruk Acar, *Rehin Hukuku Dersleri* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015), 1.

⁴⁴ Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 890; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 562; Acar, *Rehin Hukuku Dersleri*, 69.

cevheri rehni (3213 sayılı Maden Kanunu m.39), kamuya açık yerlerin işletilmesinden doğan kamu borçları için bu yerlerdeki eşya üzerinde rehin (6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun m.12), tarım kredi kooperatifleri ortaklarının ürünleri, hayvanları ve üretimleri ile ilgili makine ve araçları üzerinde rehindir (1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu m.13) ise TMK'nda düzenlenmeyen taşınır rehni türleridir.

TMK m. 939/1 uyarınca, bir taşınır üzerindeki rehin hakkı, kural olarak teslimine bağlı rehin şeklinde kurulmakla birlikte, istisnaları da bulunmaktadır (TMK m.940/2). Bu gibi istisnai hallerde, alacağın güvence altına alınması için kanun gereğince bir sicile tescilli zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyetlik devredilmeden de taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir. Sicile yapılan kayıt ile rehin hakkının aleniyeti sağlanmış olur. Örneğin, 28.10.2016 tarihli ve 29871 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve 1.1.2017 tarihinde yürürlüğe giren 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu (TRK), sicilli taşınır rehni yöntemini öngörmektedir. TRK ile 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu (TİRK) yürürlükten kaldırılmıştır. TRK, TMK'ndaki teslim şartlı taşınır rehnine istisna getirirse de, TMK'ndaki teslim şartlı taşınır rehni ana kural olarak uygulanmaya devam etmektedir.⁴⁵

Mülga TİRK'na kıyasla, TRK'nun uygulama alanı daha geniştir. TRK m.3 hükmünde sayılan ve teslimsiz taşınır rehni yöntemini kullanabilecek kişiler, mülga TİRK m.2'de sayılan kişilerden daha kapsamlıdır. TRK, rehne konu malvarlığı değerleri bakımından da, mülga TİRK'ndan daha geniştir. TRK m.1/1 uyarınca, teslimsiz taşınır rehnine konu olacak malvarlığı değerlerinin kapsamı genişletilebilmektedir. Üzerinde rehin hakkı kurulabilecek taşınır varlıkları düzenleyen TRK m.5 hükmünün kapsamı, mülga TİRK m.3 hükmüne oranla daha geniştir.

TMK'nda taşınır rehni "ilerleme" sistemi benimsenmiş ve bu sistem mülga TİRK gibi diğer özel kanunlarda da devam ettirilmiştir. İlerleme sisteminde, taşınır üzerinde birden fazla rehin hakkının varlığı

⁴⁵ Osman Gökhan Antalya ve Faruk Acar, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni* (İstanbul: Aristo Yayıncılık, 2017), 1.

ğı durumunda, bunlar arasındaki ilişki “öncelik ilkesi”ne göre belirlenir. Bu yapı, taşınır rehninin uygulama alanını genişletebilecek özelliğe sahip değildir. Taşınır rehninin yaygınlaşması amacıyla, TRK’nda taşınmazlarda olduğu gibi “derece” sistemi benimsenmiştir. Buna göre, TRK m.5’te sayılan taşınırlar, TRK m.10’da öngörülen derece sistemi çerçevesinde rehin verilebilir. Rehin verene terkin kolaylığının sağlanmasının, taşınır rehninin uygulama alanını genişleteceği düşüncesinden hareketle, TRK m.15/1’de haksız yere terkin gerçekleştirme- yen rehin hakkı sahibi aleyhine idari para cezası öngörülmüştür. Ayrıca, TRK m.15/3 uyarınca, borçlu borcunu ödemesine rağmen alacaklı rehnin terkin için süresi içinde sicile başvurmazsa, borcunu ödeyen ve bunu belgeleyen borçlu, rehnin terkinini sicilden isteyebilir.

TRK ile teslimsiz taşınır rehninde aleniyeti sağlamak için, TRK m.8 çerçevesinde “Rehlinli Taşınır Sicili” oluşturulmuştur. Buna karşılık, mülga TİRK’nda (m.5/1), özel sicil oluşturulmamış, aleniyeti sağlamak amacıyla işlemler Ticaret veya Esnaf ve Sanatkâr Sicili üzerinden yürütülmüştü.

TRK’nun amaçlarından biri de, teslimsiz taşınır rehninde geçerli olacak şekilde rehnin paraya çevrilmesinde alternatif yolların sunulması suretiyle finansmana erişimin kolaylaştırılmasıdır. Rehin hakkının güvence işlevi, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla alacağın elde edilmesinde ortaya çıkar. Rehnin paraya çevrilmesi sürecinde, rehlinli alacaklıya yeni olanaklar tanımak, taşınır rehninin uygulama alanının genişletilebilmesi amacına hizmet etmektedir. Bu anlamda, TRK’nda yenilikler getirilmiştir. TRK m.14’te, “mülkiyetin devrini talep”, “alacağın varlık yönetim şirketlerine devri”, “kiralama ve lisans hakkını kullanma” olanakları öngörülmüştür. Böylece, TRK ile İcra ve İflas Kanunu’ndaki (İİK) rehnin paraya çevrilmesi usulüne alternatif yöntemler getirilmiştir.

TRK’nda, teslimsiz taşınır rehninin uygulama alanının genişletilmesine yönelik hükümlerin düzenlenmesindeki temel gerekçe, Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) finansmana erişimlerinin kolaylaştırılması ve rekabet güçlerinin artırılmasıdır.⁴⁶ TRK ile ticari işletmenin

⁴⁶ TBMM, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Tasarısı (1/753) ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu* (Ankara: TBMM, 2016) 4-5, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss418.pdf>.

tümünün rehninden ticari işletmenin her bir parçasına münferit olarak rehin konulabilmesi yaklaşımına geçiş yapılmıştır.⁴⁷ Nitekim TRK m.5/2 uyarınca, m.5/1'de sayılan varlıkların borcu karşılması durumunda, işletmenin tamamına rehin konulması yasaklanmaktadır. TRK ile öngörülen yeni düzenleme, KOBİ'lerin ticari faaliyetinin ve ticari itibarının devamının sağlanması bakımından doğru bir tercihtir.

Teslime bağlı rehnin kurulmasında, borçlandırıcı işlem ve tasarruf işleminden oluşan iki aşama vardır. Borçlandırıcı işlem aşaması borçlanma sözleşmesinden (rehin sözleşmesi)⁴⁸, tasarruf işlemi aşaması ise aynı sözleşme ve zilyetliğin devrinden oluşmaktadır.⁴⁹ Zilyetliğin devri ile rehin hakkının varlığı üçüncü kişiler tarafından görülebilir duruma gelmesiyle, rehin hakkının aleniyeti (kamuya açıklığı) sağlanmaktadır.

Teslime bağlı taşınır rehninde, borçlanma sözleşmesi olan taşınır rehni sözleşmesi, rehin veren ile alacaklı arasında yapılan ve bir veya birden çok eşya üzerinde rehin kurma borcunu içeren bir sözleşmedir.⁵⁰ Teslime bağlı taşınır rehni sözleşmesinin geçerliliği kural olarak herhangi bir şekle tabi değildir.⁵¹ Tasarruf işlemi aşamasındaki aynı sözleşme ise tarafların rehnin kurulması düşüncesiyle zilyetliğin devredilmesi ve devralınmasına yönelik karşılıklı irade uyuşmasını ifade eder.⁵² Tasarruf işlemi aşamasının ikinci unsuru olan zilyetliğin dev-

⁴⁷ TBMM, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Tasarısı*, 8.

⁴⁸ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar*, 478.

⁴⁹ Serozan, *Eşya Hukuku I*, 349; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 651; Erman, *Eşya Hukuku*, 174; Acar, *Rehin Hukuku Dersleri*, 188.

⁵⁰ Erman, *Eşya Hukuku*, 174; Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar*, 478; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 651; Acar, *Rehin Hukuku Dersleri*, 61; Hanife Doğrusöz, "Türk Hukukunda Teslim Koşullu Menkul Rehninde Rehin Alanın Sorumluluğu," *MÜHF-HAD* 14, no. 3 (2008): 245. Daha kapsamlı bir tanım için bkz. Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 13.

⁵¹ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar*, 478. Ancak, hak rehninde ve sicilli rehninde, taşınır rehni sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve rehin kurma taahhüdünü içeren ölüme bağlı tasarrufun kanunda öngörülen şekilde yapılması gerekir. Bkz. Serozan, *Eşya Hukuku I*, 349; Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar*, 479; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 651.

⁵² Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar*, 479-480; Acar, *Rehin Hukuku Dersleri*, 188; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 652; Kudret Ayiter, *Medeni Hukukta Tasarruf Muameleleri*

rinde ise TMK m.939/2 hükmü gereğince, teslimine bağlı rehinin kurulabilmesi için, rehin konusu eşyanın fiili hâkimiyetinin rehin verende kalmaması gerekir.⁵³ Bu nedenle, hükmen teslim yoluyla teslimine bağlı taşınır rehni kurulamaz. Teslimine bağlı rehinin kurulabilmesi için, rehin konusu eşyanın veya bu eşya üzerinde fiili hâkimiyeti sağlayacak araçların rehin verene teslim edilmesi gerekir. Teslimin yanı sıra, zilyetliğin havalesi yoluyla da teslimine bağlı taşınır rehni kurulabilir, ancak rehin verenin eşyayı elinde bulunduran üçüncü kişiye bildirimde bulunması gerekmektedir. Eğer, rehinli alacaklı rehin konusu eşyanın zaten zilyedi ise kısa elden teslimle de teslimine bağlı taşınır rehni kurulabilir. Taraflar anlaşır, rehin konusu eşyanın zilyetliğini üçüncü kişiye devretmek suretiyle de teslimine bağlı taşınır rehnini kurabilir.⁵⁴ Bu durumda, üçüncü kişi rehin konusu eşyanın fer'i, dolaysız zilyedi olacaktır.⁵⁵ Rehin veren, tasarruf yetkisine sahip değilse, rehin alan iyiniyetli ve zilyetlik hükümleri kazanımını koruyorsa, rehin alan rehin hakkını kazanabilir (TMK m.939/2).⁵⁶

Rehinli alacaklı ile rehin veren arasındaki borç ilişkisinde, rehinli alacaklının dört tür borcu bulunmaktadır. Bunlardan ilki, rehnedilen eşyayı saklama ve koruma borcudur.⁵⁷ Rehinli alacaklının bu borcunun kapsamı, TMK'nda belirtilmemiştir. Saklama ve koruma borcunun hukuki dayanağı konusunda iki farklı görüş vardır. Bir görüşe göre, bu borcun hukuki dayanağı TMK m.2'de düzenlenen dürüstlük kuralıdır.⁵⁸ Diğer bir görüşe göre ise vedia sözleşmesine ve intifa hakkına ilişkin hükümler kıyasen uygulanabilir.⁵⁹ Rehinli alacaklının ikinci tür

(Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1953), 32; Mehmet Serkan Ergüne, *Hukukumuzda Taşınır Rehminin Özellikle Teslimine Bağlı Taşınır Rehminin Kuruluşu* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2002), 122.

⁵³ Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 1017.

⁵⁴ Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 1019.

⁵⁵ Sirmen, *Eşya Hukuku*, 653.

⁵⁶ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar*, 481.

⁵⁷ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar*, 495; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 1022.

⁵⁸ Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 1022.

⁵⁹ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar*, 495.

borcu, rehnedilen eşyayı kullanmama borcudur.⁶⁰ Buna göre, rehinli alacaklı, kural olarak rehin konusu eşya üzerinde kullanma ve ürünlerinden yararlanma yetkisine sahip olmamakla birlikte, taraflar aksini kararlaştırabilir. Rehlinli alacaklıya yararlanmalı rehin yetkisi verilebilir.⁶¹ Rehlinli alacaklı lehine, alacağın faizini karşılayan yararlanmalı rehin hakkı kurulabilir.⁶² Rehlinli alacaklının diğer bir borcu, rehin konusu eşya üzerinde kendiliğinden tasarrufta bulunmamak (TMK m.945/2) ve rehin verenin rızası olmaksızın tekrar rehin vermeme (TMK m.942) borcudur.⁶³ TMK m.945/2 hükmüne göre, rehinli alacaklı, rehinli eşya üzerinde kendiliğinden tasarrufta bulunursa, iyiniyetli üçüncü kişinin ediniminin korunduğu durumlarda, ortaya çıkan zarardan rehin alan kusursuz sorumlu olur.⁶⁴ Son olarak, rehinli alacaklı, rehin hakkının sona ermesiyle birlikte, rehin konusu eşyayı rehin verene geri vermekle yükümlüdür (TMK m.944/1). Borç kısmen ödenmişse, rehinli alacaklıdan rehin konusu eşyayı tamamen veya kısmen geri vermesi istenemez (TMK m.944/2). Rehlin alanın borçlarına karşılık, rehin verenin de borçları bulunmaktadır. Rehlin veren, rehnedilen eşyayı sözleşmenin amacına uygun olarak teslim etmek ve rehinli alacaklının rehin konusu eşyanın korunması⁶⁵ ve bakımı⁶⁶ için yaptığı giderleri ödemekle yükümlüdür.

Teslime bağlı rehin hakkının sona erme nedenlerini iki grupta incelemek mümkündür. Birincisi, rehin hakkının alacağa bağlı olarak sona ermesidir. Teslime bağlı rehin, alacağa bağlı bir hak olarak; ifa, ibra, imkânsızlık, takas gibi nedenlerle sona erdiğinde, teslim

⁶⁰ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Ayni Haklar*, 495-496; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 1022.

⁶¹ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Ayni Haklar*, 495; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 1022-1023; Serozan, *Eşya Hukuku I*, 348; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 234.

⁶² Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Ayni Haklar*, 495, dn. 34.

⁶³ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Ayni Haklar*, 495; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 1023; Serozan, *Eşya Hukuku I*, 354.

⁶⁴ Sirmen, *Eşya Hukuku*, 657.

⁶⁵ Saklama sözleşmesinin hükümleri (TBK m. 562), niteliğine uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanır.

⁶⁶ Vekâletsiz iş görme hükümleri (TBK m. 529), niteliğine uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanır.

bağlı rehin hakkı da bununla birlikte sona erer. İkinci gruba giren sona erme nedenleri ise teslimine bağlı rehin hakkını doğrudan sona erdiren nedenlerdir. Bunlar; rehinli alacaklının rehin hakkından vazgeçmesi, rehin konusunun yok olması, rehin hakkı belirli bir şarta veya sürenin geçmesine bağlı olarak kurulmuşsa, bu sürenin geçmesi veya şartın gerçekleşmesi, rehin konusunun paraya çevrilmesi, malik rehine rehnin kabul edildiği durumlar hariç olmak üzere mülkiyet ile rehin hakkının aynı kişide birleşmesi, rehin zilyetliğinin kesin olarak kaybedilmesi, iyiniyetli üçüncü kişinin rehin konusu taşınır eşyanın mülkiyetini kazanmasıdır,

Rehin hakkı, sadece eşya üzerinde değil, alacaklar ve diğer haklar üzerinde de kurulabilmektedir.⁶⁷ TMK m.954 vd. hükümlerine göre, cismani olmayan şeyler de, cismani şeyler gibi aynı hak konusu yapılabilir. Ancak, alacakların ve diğer hakların rehne konu olabilmesi için, devredilebilir ve paraya çevrilebilir olması gerekir (TMK m.954/1). TMK m.954/2 uyarınca, aksine bir hüküm bulunmadıkça, teslimine bağlı taşınır rehni hükümleri alacak ve diğer haklar üzerinde rehin hakkında da uygulanır.

Eşya üzerinde kurulan rehin hakkı bir aynı hak olmasına rağmen, alacaklar ve diğer haklar üzerinde kurulan rehin hakkının niteliği konusu doktrinde tartışmalıdır. Bu konudaki görüşleri dört gruba ayırmak mümkündür. Birinci görüşe⁶⁸ göre, alacak rehni alacağın devrine yaklaşan bir niteliğe sahiptir. İkinci görüşe⁶⁹ göre, bir hakkın mutlak hak olması için, üç unsurun bir arada bulunması gerekmektedir: Hakkın konusunun daha sonraki tasarruflara karşı korunması, iflasta ve hacizde hak sahibine öncelik tanınması⁷⁰ ve hak sahibinin üçüncü kişilere karşı istihkak ve haksız elatmanın önlenmesi davalarıyla korunmasıdır. Alacak rehninde, üçüncü unsur bulunmadı-

⁶⁷ Sirmen, *Alacak Rehni*, 3; Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar*, 535; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 1042; Serozan, *Eşya Hukuku I*, 362.

⁶⁸ Andreas Von Tuhr, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısımı*, Cilt. 1-2, çev. Cevat Edege (İstanbul: Yargıtay Yayınları, 1983), 878.

⁶⁹ Alacak rehninin mutlak etkisi sınırlı bir aynı hak olduğu görüşü, İsviçre’de Zobl, Türk hukukunda ise Sirmen tarafından savunulmaktadır. Bkz. Sirmen, *Alacak Rehni*, 10. Ayrıca bkz. Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 5, dn. 11.

⁷⁰ İİK m.23/1, m.140, m.185, m.206.

ğından, rehinli alacaklının böyle bir korumadan yararlanmasına gerek yoktur. Bu nedenle, ikinci görüşe göre, alacak rehni mutlak etkisi sınırlı bir ayni haktır. Üçüncü görüşe⁷¹ göre, ayni haklar cismani şeyler üzerinde tesis edilebilmesine rağmen, iflasta ve hacizde rehin hakkı sahibine diğer alacaklılardan öncelik tanınması nedeniyle, alacak ve diğer hakların rehninde rehin hakkının niteliği mutlak bir haktır. Dördüncü gruptaki yazarlar⁷² ise alacaklar ve diğer haklar üzerinde kurulan rehin hakkının ayni hak değil, rehin konusu alacak veya hak ile eş nitelikte bir hak olduğunu ileri sürmektedir.

Alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin hakkının kazanılmasını, rehin konusuna göre ayırım yaparak incelemek gerekir. Rehni konusu; adi alacak, kıymetli evraka bağlanmış bir alacak veya diğer haklar olabilir. Adi alacakların rehnedilmesi alacağın temlikine benzerdir. Adi alacakların rehninde, rehni kurulabilmesi için, alacağın temlikinde (TBK m.184) yazılı bir rehin sözleşmesi yapılmalıdır.⁷³ Diğer bir deyişle, adi alacakların rehni, tasarruf işlemi aşamasındaki yazılı sözleşmenin yapılmasıyla kurulur. Buradaki yazılı sözleşme, teslimine bağlı rehindeki ayni sözleşmeye tekabül etmektedir.⁷⁴ Eğer, alacak senede bağlanmışsa, alacağın temlikinde olduğu gibi (TBK m.190) yazılı sözleşmenin yanı sıra senedin alacaklıya teslim edilmesi gerekir (TMK m.955/1). Ancak, alacağın temlikinde senedin teslimi geçerliliği etkilemeyen bir yükümlülük iken, alacak rehninde rehni kurulması için aranan bir unsurdur.⁷⁵

Kıymetli evraka bağlanmış alacakların rehni, TMK m.956 hükmünde düzenlenmektedir. Kıymetli evraka bağlanmış alacaklar, senede bağlanmış adi alacaklar gibi de rehnedilebilir ancak bu durumda kıymetli evrakin sağladığı korumadan yararlanamaz.⁷⁶ Hamiline yazılı pay senetlerinin rehni, TTK m.489'da düzenlenmekte olup,

⁷¹ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Ayni Haklar*, 536; Ayiter, *Eşya Hukuku*, 196.

⁷² Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 1043; Serozan, *Eşya Hukuku I*, 362; Ergüne, *Taşınır Rehminin Kuruluşu*, 35; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 5-6.

⁷³ Serozan, *Eşya Hukuku I*, 362; Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Ayni Haklar*, 540.

⁷⁴ Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 1044; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 669.

⁷⁵ Sirmen, *Alacak Rehni*, 36.

⁷⁶ Sirmen, *Alacak Rehni*, 53.

rehnin TMK m.956/1'e göre kurulması kabul edilmektedir. Pay sahibi ile rehinli alacaklı arasında rehin kurma konusunda anlaşma olması (ayni sözleşme) ve senetlerin zilyetliğinin alacaklıya devri gerekmektedir. Emre yazılı kıymetli evrakın rehni için, rehin cirosu ve senedin zilyetliğinin devredilmesi zorunludur. Nama yazılı pay senedinin rehni, TMK m.956/2'ye göre yapılmaktadır. Burada, iki yöntem kabul edilmiştir. Birincisi, ciro işlemi (rehin cirosu)⁷⁷ ve senedin zilyetliğinin geçirilmesidir. İkincisi ise yazılı rehin sözleşmesi ve senedin zilyetliğinin rehin alana geçirilmesidir. Hamiline ve nama yazılı pay senetlerinin rehinde, belirttiğimiz usullere göre yapılan işlemin pay defterine kaydı zorunlu değildir. Ancak, pay defterine kayıt yaptırılmasını engelleyen herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Rehin hakkının üç temel özelliği bulunmaktadır. Birincisi, rehin hakkının bir ayni hak⁷⁸ olmasıdır.⁷⁹ Ayni hak, sahibine eşya üzerinde

⁷⁷ Cironun türleri, yapılış şekli açısından tam ciro ve beyaz cirodur. Yapılış amacı açısından ise temlik cirosu, tahsil cirosu, rehin cirosu ve garanti cirosudur. Bkz. Hüseyin Ülgen et al., *Kıymetli Evrak Hukuku* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015), 161; Reha Poroy ve Ünal Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları* (İstanbul: Arıkan Yayınevi, 2006), 156. Rehin cirosu, poliçeye bağlanmış hakkın, ciro edilen kişiye rehnedilmesi amacıyla yapılmaktadır. Rehin cirosu aleni veya gizli olarak yapılabilir. Cironun üzerinde "bedeli teminattır" veya "bedeli rehindir" ya da rehni belirten bir ifade varsa, senedin rehin amacıyla verildiği kabul edilir. Aksi takdirde, ciro temlik cirosu olarak hüküm ifade eder. Aleni rehin cirosuyla senedi alan hamil, bonoyu tahsil etme ve bundan alacağını elde etme hakkına sahiptir. Rehlin özel yoldan paraya çevrilmesinde, rehinli alacaklının dürüstlük kuralına göre hareket etmesi gerektiği gibi, burada da elde edilen alacak bono bedelinden düşükse, hamilin artan miktarı cirantaya iade etmesi gerekir. Poliçeyi rehin cirosuyla alan kişi, tahsil için gerekli bütün işlemleri yapabilir, buna yetkisi vardır. TTK m.689/1'e göre, rehin cirosuyla poliçeyi devralan kişi, poliçeyi sadece tahsil cirosu ile devredebilir. Rehin cirosunun teminat işlevi bulunup bulunmadığı tartışmalı olup, doktrinde ve uygulamada hâkim görüş, rehin cirosunun teminat işlevi bulunmadığı yönündedir. Bkz. Hüseyin Ülgen et al., *Kıymetli Evrak Hukuku*, 167; Mehmet Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku* (İstanbul: Beta Yayınları, 2016), 81. Ayrıca bkz. Yar. 11. HD, E. 1974/4592, K. 1975/848, 10.2.1975 (LegalBank Elektronik Hukuk Bankası Programı). Aksi yönde bkz. Poroy ve Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 175.

⁷⁸ Ayni hak ve alacak hakkı karşılaştırması için bkz. SEROZAN, *Medeni Hukuk*, 235.

⁷⁹ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Ayni Haklar*, 253; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 890; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 562; Mustafa Dural ve Suat Sarı, *Türk Özel Hukuku: Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2004), 127.

doğrudan hâkimiyet sağlar ve aynı hak sahibi bu hakkını herkese karşı ileri sürülebilir.⁸⁰ Rehin hakkı sahibinin, rehin konusu eşyayı paraya çevirme ve elde edilen tutardan alacağını tahsil etme yetkisi, rehin hakkının eşya üzerinde sağladığı doğrudan hâkimiyetin bir sonucudur.⁸¹ Rehin hakkı, üçüncü kişiler tarafından ihlal edilirse, rehin hakkı sahibi TMK m.683 hükmündeki mülkiyet hakkı sahibine tanınan istihkak davası açabilme ve haksız elatmanın önlenmesini dava edebilme haklarından kıyasen yararlanabilir.

Borçlu, kural olarak, borcun ifasından dolayı tüm malvarlığı ile sorumludur. Ancak, rehin hukukunda bu sorumluluk kanun hükümüyle sınırlandırılmaktadır. Rehin veren, borcun ifası bakımından rehin verdiği şey ile sınırlı olacak şekilde sorumludur. Rehin hukukunda, borçlunun kişisel sorumluluğu tamamen ortadan kalkmaktadır. Borçlu, sahip olduğu şeyi rehin olarak verdiğinde, kişisel sorumluluğu devam etmektedir. Ancak, “önce rehne başvurma” zorunluluğu, rehinli alacaklının rehin konusu şey yerine borçlunun diğer malvarlığı değerlerine başvurabilmesini engellemektedir. Alacaklı, İİK m.45’e göre, önce rehinin paraya çevrilmesi yoluna başvurmalıdır. Buna rağmen, rehin tutarı borcun ödenmesine yetmezse, alacaklı borçlunun diğer malvarlığı değerlerine başvurabilir.

Rehin hakkının ikinci temel özelliği, fer’ilik ilkesinin geçerli olmasıdır.⁸² Bu bağlamda, borç ilişkisi sona erdiğinde, aynı hak da kendiliğinden sona ermekte ve eski sahibine geri dönmektedir. Alacağa bağlılık ilkesinin iki önemli istisnası vardır. Birincisi, tedavül eden rehin niteliğinde olan ipotekli borç senedi ve irat senedinin bağımsız bir yük oluşturmasıdır.⁸³ İkincisi ise TBK m.159 hükmüne

⁸⁰ Sirmen, *Eşya Hukuku*, 562.

⁸¹ Sirmen, *Eşya Hukuku*, 562; Dural ve Sarı, *Türk Özel Hukuku*, 127-128.

⁸² Gürsoy, Eren ve Cansel, *Türk Eşya Hukuku*, 1012; Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar*, 255; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 564; Acar, *Rehin Hukuku Dersleri*, 9-10; Esener ve Güven, *Eşya Hukuku*, 470; Rona Serozan, “Aynı Hakların Sona Erme Açısından Borçlanma İşleminde Bağımsızlığı İlkesi ve Aynı Teminat Haklarının Fer’iliği (Bağımlılığı) Ayrılığı,” *Turgut Akıntürk’e Armağan* (İstanbul: Beta Yayınevi, 2008), 361-362.

⁸³ Sirmen, *Eşya Hukuku*, 564. İpotekli borç senedi ve irat senedinin hukukumuzda uygulama olanağı bulamadığı yönünde bkz. Ayiter, *Eşya Hukuku*, 169.

göre, taşınır rehninin güvence altına aldığı alacak zamanaşımına uğramış olsa bile, alacaklı rehin konusu şeyin paraya çevrilmesinden alacağını elde etme hakkına sahiptir. Ancak, rehinli taşınır alacağı karşılamaya yetmezse, alacaklı borçlunun diğer mallarına başvuramaz, çünkü zamanaşımı def'i ile karşılaşır.⁸⁴

Genel kural, rehnin borçlu tarafından verilmesidir. Ancak, bazen borçlu olmayan bir üçüncü kişi de alacaklı lehine rehin hakkı kurabilir.⁸⁵ Bu özellik, rehin hakkının üçüncü temel özelliğidir. Bu durumda, rehin veren üçüncü kişinin yükümlülüğü, rehin konusu malın paraya çevrilmesine ve alacaklının alacağını rehin konusundan elde etmesine katlanmaktır.⁸⁶ Rehin veren üçüncü kişinin sorumluluğu, sadece rehin konusu şey ile sınırlı olup, rehin konusunun paraya çevrilmesinden elde edilen tutar alacağı karşılamazsa, rehin veren üçüncü kişi borcun geri kalanından sorumlu olmaz.⁸⁷ Bunun bir istisnası tedavül eden rehin niteliğindeki irat senedidir. İrat senedinde, rehnedilen taşınmazın maliki ve borçlu aynı kişidir (TMK m.907/1). Bu nedenle, sorumluluğu rehnedilen taşınmazla sınırlıdır (TMK m.903/3).

Bu noktada, rehinli alacaklının paraya çevirme yetkisini irdelemek gerekmektedir. Rehnin özel yoldan paraya çevrilmesinin cebri icra yoluyla paraya çevirme yönteminden üstün olmasının üç temel nedeni vardır. Birincisi, icra yoluyla paraya çevirme sürecinin uzun ve zahmetli olmasıdır.⁸⁸ İkincisi, icra yoluyla paraya çevirme sürecinde uygun zamanlamanın takip edilmemesi nedeniyle rehin konusu eşyanın değerinin azalması tehlikesidir. Üçüncüsü ise uygulamada cebri yoldan satışların düşük değerden alıcı bulması ve bu satışlara katılımın düşük olmasıdır.⁸⁹

⁸⁴ Erman, *Eşya Hukuku*, 173.

⁸⁵ Gürsoy, Eren ve Cansel, *Türk Eşya Hukuku*, 1102; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 564; Esener ve Güven, *Eşya Hukuku*, 467; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 21.

⁸⁶ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar*, 255.

⁸⁷ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Aynı Haklar*, 255-256; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 565.

⁸⁸ Orhan Emre Konuralp, "Alacaklıya Rehni Özel Yoldan Paraya Çevirme Yetkisi Verilmesi," *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16, no. Özel Sayı (2014): 2859ff.

⁸⁹ Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 288-289; Suat Sarı, "Alacaklıya Rehni Paraya Çevirme Yetkisi Verilmesi," *Legal Hukuk Dergisi* 5, no. 50 (2007): 407.

Özel yoldan paraya çevirme konusunda düzenleme bulunmaması durumunda, rehinli alacaklının rehin konusu eşyayı özel yoldan paraya çevirme yetkisinin olup olmadığı tartışmalıdır. Bu konudaki görüşleri üç grupta incelemek mümkündür. Birinci gruptaki yazarlar⁹⁰, taşınmaz veya taşınır rehni ayırımına yer vermeksizin İİK m.145 vd. hükümlerinin emredici nitelikte olduğunu ve rehinli alacaklının sadece icra yoluyla paraya çevirme yetkisine sahip olduğunu ileri sürmektedir. İkinci gruptaki yazarlar⁹¹, taşınmaz ve taşınır rehni ayırımı yapmakta, rehinli alacaklının özel yoldan paraya çevirme yetkisinin taşınmaz rehninde olmadığı, ancak taşınır rehninde böyle bir yetkinin mevcut olduğu görüşündedir. Bu yazarlar, rehinli alacaklının taşınır rehninde özel yoldan paraya çevirme yetkisini kullanırken, dürüstlük kuralına uygun hareket etmesi gerektiğini belirtmektedir. Bunun anlamı, rehinli alacaklının alacağını karşılayacak miktardan daha fazlasını paraya çevirmemesi olarak ifade edilmiştir. Hâlbuki rehinli alacaklının özel yoldan paraya çevirmede dürüstlük kuralına uygun hareket etmesinin anlamı, rehin konusunu alacağını karşılayacak miktardan fazlasını paraya çevirmeme değil, paraya çevrilen miktardan alacağını tahsil edip arta kalan miktarı rehin verene iade etmesidir. Özel yoldan paraya çevirmede dürüstlük kuralına uygun davranışın kapsamını bu şekilde anlamak daha doğrudur. Ayrıca, paraya çevirmede uygun zamanlamayı takip etmek de dürüstlük kuralının gereğidir.

Daha isabetli görünen üçüncü görüş⁹² göre, rehin hakkının tekliği ilkesi karşısında, rehinli alacaklının özel yoldan paraya çevirme yetkisinin olup olmadığını taşınmaz ve taşınır rehni ayırımına gitmeden belirlemek gerekir. TMK m.873/1 hükmü, rehnin paraya çevrilmesini düzenlemektedir. Bu hükümde, “satış bedeli” ifadesine yer verilmekle birlikte, satışın nasıl yapılacağı düzenlenmemiştir. TMK m.873/3'te ise birden

⁹⁰ Yavuz Selim Şener, *Türk Hukukunda İpotek ve Uygulaması* (Ankara: Adalet Yayınları, 2010), 171; İbrahim Kaplan, “Banka Standart Sözleşmeleri ve Genel İşlem Şartları,” *BATİDER* 16, no. 2 (1991): 85; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 947.

⁹¹ Köprülü ve Kaneti, *Sınırlı Ayni Haklar*, 463; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, 1021; Serozan, *Eşya Hukuku I*, 356.

⁹² Acar, *Rehin Hukuku Dersleri*, 75-77.

fazla taşınmazın rehne konu edilmesine değinilmiş, ikinci cümlede ise icra dairesinden bahsedilmiştir. Hükümün ne sözel anlamı ne de amacı, rehnin icra yoluyla paraya çevrilmesi gerektiği yönünde kesin bir yargıya varabilmemizi sağlayabilecek nitelikte değildir.⁹³ Bu durum, TMK m.863/2 ve m.885/1 hükümleri için de geçerlidir. Hatta TMK m.886/2 hükmünden de, rehnin icra yoluyla paraya çevrilmesinin zorunlu olduğu anlamını çıkarmak zorlama bir yaklaşım olacaktır. Söz konusu hükümler, rehnin icra yoluyla paraya çevrilmesini zorunlu tutan düzenlemeler olmadığı gibi, özel yoldan paraya çevirmeyi engelleyici nitelikte de değildir. Kaldı ki TMK m.946/1 hükmü, rehnin özel yoldan paraya çevrilmesine olanak tanıyacak şekilde düzenlenmiştir. Dolayısıyla, TMK m.863/2 ve m.873/3 hükümleri emredici nitelikte değildir. Rehin hakkının tekliği ilkesi dikkate alındığında, taşınır rehninde özel yoldan paraya çevirme mümkün ise taşınmaz rehninde de mümkündür. Rehinli alacaklının özel yoldan paraya çevirme yetkisini kullanırken dürüstlük kuralına uygun şekilde ve özenli vekil gibi hareket etmesi gerekir.⁹⁴

IV. SONUÇ

Bu çalışmada aynı hakların teminat işlevi incelenmiştir. Rehin hakkının ekonomik ihtiyaçları karşılamakta zorlanması, mülkiyet hakkının teminat işlevi görmesi gereğini ortaya çıkarmıştır. Böylece, mülkiyetin teminat amacıyla devri ve düzensiz rehin kurumları teminat hukukunda önemli bir yere sahip olmuştur. Taşınır ve taşınmaz rehni ise teminat hukukunda hala önemli bir uygulama alanına sahiptir. Taşınmaz rehni türlerinden olan ve güvence amacının yanında tedavül edebilme özelliğine de sahip olan ipotekli borç senedi ve irat senedinin ülkemizde hala uygulama alanı bulamaması sınırlı aynı hakların teminat işlevini olumsuz etkileyen bir durumdur. Buna karşılık, hukukumuzda taşınır rehninin çeşitliliği, sınırlı aynı hakların teminat işlevini olumlu yönde etkilemektedir. Son olarak, TRK'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte, ticari işlemlerde sınırlı aynı hakların teminat işlevi daha geniş bir uygulama alanı bulabilecektir.

⁹³ Acar, *Rehin Hukuku Dersleri*, 75; Konuralp, "Paraya Çevirme Yetkisi," 2864.

⁹⁴ Acar, *Rehin Hukuku Dersleri*, 77.

KAYNAKÇA

- Acar, Faruk. *Rehin Hukuku Dersleri*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015.
- Antalya, Gökhan Osman ve Faruk Acar. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*. İstanbul: Aristo Yayıncılık, 2017.
- Aral, Fahrettin ve Hasan Ayrancı. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2012.
- Aydıncık, Şirin. "Bir İnançlı İşlem Türü Olarak Alacağın Teminat Amacıyla Temlik." *İÜHFM* 64, no.1 (2006): 131-194.
- Ayiter, Kudret. *Medeni Hukukta Tasarruf Muameleleri*. Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1953.
- Ayiter, Nuşin. *Eşya Hukuku*. Ankara: Savaş Yayınları, 1983.
- Bahtiyar, Mehmet. *Kıymetli Eorak Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınları, 2016.
- Doğrusöz, Hanife. "Türk Hukukunda Teslim Koşullu Menkul Rehninde Rehin Alanın Sorumluluğu." *MÜHF-HAD* 14, no. 3 (2008): 243-264.
- Dural, Mustafa ve Suat Sarı. *Türk Özel Hukuku: Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2004.
- Eren, Fikret. *Mülkiyet Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2014.
- Ergüne, Mehmet Serkan. *Hukumumuzda Taşınır Rehninin Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2002.
- Erman, Hasan. *Eşya Hukuku Dersleri*. İstanbul: Der Yayınları, 2013.
- Esener, Turhan. *Türk Hususi Hukukunda Muvazaalı Muameleler*. İstanbul: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1956.
- Esener, Turhan ve Kudret Güven. *Eşya Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2015.
- Gürsoy, Kemal Tahir, Fikret Eren ve Erol Cansel. *Türk Eşya Hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1978.
- Helvacı, İlhan. *Türk Medeni Kanununa Göre Lex Commissoria (Mürtehinin Merhunu Temellük) Yasağı*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1997.
- Kaplan, İbrahim. "Banka Standart Sözleşmeleri ve Genel İşlem Şartları." *BATİDER* 16, no. 2 (1991): 48-90.

- Kocayusufpaşaoğlu, Necip. *Borçlar Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2010.
- Konuralp, Orhan Emre. "Alacaklıya Rehni Özel Yoldan Paraya Çevirme Yetkisi Verilmesi." *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16, no. Özel Sayı (2014): 2855-2880.
- Köprülü, Bülent ve Selim Kaneti. *Sınırlı Ayni Haklar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1982-1983.
- Kuntalp, Erden. "Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk." iç. *Prof. Dr. Reha Poroy'a Armağan*, 263-300. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1995.
- Makaracı Başak, Aslı. *Taşınır Rehni Sözleşmesi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014.
- Oğuzman, M. Kemal ve Nami Barlas. *Medeni Hukuk*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015.
- Oğuzman, M. Kemal, Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir. *Eşya Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2015.
- Oktay Özdemir, Saibe: "Teminat Amaçlı Mülkiyet Devri Sözleşmeleri," *MHB* 19, no. 1-2 Aysel Çelikel'e Armağan Özel Sayısı (2001): 657-683.
- Özdemir, İpek. *Merkez Bankacılığında Teminat Sistemleri*. Ankara: TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi, 2010.
<http://www3.tcmb.gov.tr/kutuphane/TURKCE/tezler/ipekozdemir.pdf>.
- Özsunay, Ergun. *Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta İnançlı Muameleler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1968.
- Öztürk, Gülay. *İnançlı İşlemler*. Ankara: Yetkin Yayınları, 1998.
- Poroy, Reha ve Ünal Tekinalp. *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*. İstanbul: Arıkan Yayınevi, 2006.
- Sarı, Suat. "Alacaklıya Rehni Paraya Çevirme Yetkisi Verilmesi," *Legal Hukuk Dergisi* 5, no. 50 (2007): 405-425.
- Serozan, Rona. "Ayni Hakların Sona Erme Açısından Borçlanma İşleminde Bağımsızlığı İlkesi ve Ayni Teminat Haklarının Fer'iliği (Bağımlılığı) Ayrılığı," iç. *Turgut Akıntürk'e Armağan*, 361-368. İstanbul: Beta Yayınevi, 2008.

- Serozan, Rona. *Eşya Hukuku I*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2014.
- Serozan, Rona. *Medeni Hukuk*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2008.
- Sirmen, A. Lale. *Alacak Rehni*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1990.
- Sirmen, A. Lale. *Eşya Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2016.
- Şafak, Ali. *Teminat Amaçlı Alacağın Temliki*, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2013.
- Şener, Yavuz Selim. *Türk Hukukunda İpotek ve Uygulaması*. Ankara: Adalet Yayınları, 2010.
- Uygur, Atiye B. "Teminat Amaçlı İnançlı İşlemler," *GÜHFD* 10, no. 1-2 (2006): 171-195.
- Ülgen, Hüseyin, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen ve Arslan Kaya. *Kıymetli Evrak Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015.
- Von Tuhr, Andreas. *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı*, Cilt. 1-2. çev. Cevat Edege. İstanbul: Yargıtay Yayınları, 1983.
- Yavuz, Cevdet. *Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler*. İstanbul: Beta Yayınevi, 2012.